

Bálint Tibor

Egy jólöltözött férfi

Megeheti a bablevest hetente háromszor is, nem lesz semmi baja tőle! Csak a haspókok fitorognak örökké, akik úgy néznek a tányérba, mint a holdkóros a fénylő korongra!

Miért is ne enné?

Mivel különb maga?

Ismerek egy főépítést, aki köménylevest iszik reggelire pirítós kenyérral; de eszébe sincs ferdén pillantani a feleségére, vagy beugrani a gyorsbüffébe, hogy öklömnyi töltelékeket gyömszöjlon le a torkán, mint mások...

Érje be azzal, ami van, ne turkáljon az ételben! Hiszen az embereknek nincs röntgenszemük, hogy a hasába lássanak, és megkülönböztessék a babot a libamájától, nem vonja senki felelősségre, hogy mit evett. És ugyanbiza min akar spórolni, ha nem a gyomrán? A hat pár cipő jól fog, igaz-e, az Eszterházi-kockás kabát szintén, de arra nem gondol, miből rakja össze szerencsétlen lányom a sok pénzt!

Mi ebben az időben már gyűjtöttünk az apósával, kötvényünk volt, arra törekedtünk, hogy öregségünkre legyen hova lehajtanunk a fejünket! Mert az ember nem törődhetik szüntelenül a hasával. Meg aztán közbejöhét szerencsétlenség, betegség, halál, erre soha nem gondol?

Pecsenye Gyula az asztalnál ült, a tányér fölé hajolva, s valahányszor elcsattant egy-egy újabb mondat, összerendezte, mintha fakanállal a fejére ütöttek volna, s dühösen nézte, tologatta az ellenszenvesen tömzsi babszemeket. Védtelennek érezte magát, alig mert megszólalni. Már régóta nem evett egy rántott borjúszületet, egy Eszterházy-rostélyost, csak az emésztő sóvárgást ismerte, az ábrándokat, és a krumpli meg a paszuly sűrűn váltakozó unalmas ízét. Tiltakozni azonban nem mert; most is ijedten motyogta:

– Szóltam valamit?...

Villanásnyi csend következett, amikor az ellenfelek hirtelen egymásra merednek, hogy megsejtsék, vajon melyikük lesz a gyengébb. Pecsenye Gyulát már a tapasztalat is félénkké tette; elsápadt, és amint a kanalat maga elé tartotta, az asszony rögtön lecsapott rá:

– Nem érdekes, hogy szólt vagy sem, úgyis tudom, mire gondolt: engem nem lehet becsapni!

Amíg csak az ételről volt szó, Gyula hallgatott, de a kötekedéstől hamar elborította a düh. A kanalat a tányérba lökte, fölállt és átment a küsszobába, ahol második éve laktak Mártával. Ruhástul dőlt végig a heverőn, nézte a mennyezetet, de az idegességtől egyetlen gondolat sem tudott megkapaszkodni a fejében; a gyomra remegett, és ő úgy érezte, hideg kövek forognak benne.

A ruhásszekrény félig nyitva volt, látszottak az öltönyök; kékesszürkén derengett elő a tavaszikabát, puhán omlott alá a gabardin ujjá, alig fért el egymás mellett a sok ruha; de a látvány ezúttal idegenül hatott a férfira. Sőt, egy idő után a szövetek szaga valahogy émelyítő volt számára; inkább befordult a fal felé, és lehunyta a szemét.

Márta ezen a napon a városban ebédel, mert kettőtől órát kellett tartania a Kerekdombon, s csak délután jöhetett haza. Mihelyt belépett, rögtön megérezte, hogy történt valami, és tavaszillatúan, de ingerülten rohant oda a férjéhez:

– Ismét cirkusoztatok?

– Én nem szóltam semmit.

Az asszony, drapp kosztümjében, fején harang alakú kalajával, megállt a heverő mellett, és hóna alá szorította a táskáját. Gyula álmosan nézte, nem tudta, mit mondjanak egymásnak.

– Biztosan fantáziáltál! – tört ki Márta. – Újra előhozakodtál valami ingyencsüggyel!

– Ugyan, hova gondolsz?

– Ismerlek már! Örökké recepteket találsz ki, olyan ételeket, amelyek csupán a te képzeletedben főnek meg! Igaza is van anyámnak, hiába próbállak védeni: mások divatlap szerint öltöznek, az a kis egérfejű rajzoló itt a szomszédban, már befizetett a kocsi, egyedül mi topogunk egyhelyben. Mert örökké a hasad foglalkoztat, és ha rajtad múlnék, egy rajzszegyet sem tudnánk vásárolni.

– Elég! – legyintett Pecsenye hirtelen feldühödve. – Fejezd be!... Úgy látom, előttek már az is vétek, ha ábrándozni mer az ember! Sietve felöltözött, kalapot tett, és elment otthonról.

Céltalanul kószált az utcán. Az ebédet nem fejezte be, még a levesből is otthagytott a tányérban, s most kínozni kezdte az éhség. Az új tavaszikabát volt rajta, keskeny szélű kalapot viselt, és csöorrú cipőt. Ahányszor így öltözött, akarata ellenére valami fárasztó járást vett fel, s lépés közben mintha drótkéfével húzogattak volna végig a lábán.

Miközben ment a járdán, gyöngesség kezdte megkörményezni, már képtelen volt bármit is figyelmesen megnézni; sehol sem tudott megállapodni a tekintete, s ahogy végignézett az üzletsoron, egyszerre mindent szürkének látott: az öltönyöket, a női kabátokat, a kirakatüveget. Olyasmint suhant át a gondolatán, hogy hazasiet, végigdől a díványon, és nem szól senkihez; de alig lépett ki, máris meg kellett állnia. Levette a kalapját, és a tenyere hideg nyirkosságon tapogatott végig.

Mikor ismét elindult, erőtlően vert a szíve, hátán, az ing alatt lassan gördült alá egy nagy vízcsepp, s ebben a pillanatban oly erős önsajnálata fogta el, hogy könnyes lett a szeme.

Nem tehetett mást, nekidől egy hirdetőoszlopnak. Várt néhány percet, amíg visszatért belé az erő, de ekkor emésztő éhséget érzett, s belekotorászott a zsebébe, bár tudta, hogy csupán egy tiszteletes lapul ott. Amióta lemondott a dohányzásról, már az autóbusszjegyet is a zsebpénzéből veszi meg.

Tanácsatlanul nézett szét. Szemközt népművészeti bolt állt, csecsebecsüggyel, bokályokkal, odébb zöldségesüzlet. Előbb a nagy tál murkot pillantotta meg a kirakatban, aztán a tekintete átugrott a hatalmas jonatánalmákra, onnan a narancsokra, s kétoldalt, a füle alatt szaggató fájdalmat érzett: a száját savanyú íz húzta össze. Ekkor egy magas, esőköpenyes férfit vett észre, kinyújtotta a kezét, integetni kezdett, és nagy erőfeszítéssel elindult felé.

– Állj meg, Csury, állj meg!...

Odaért, megfogta a karját, úgy állt mellette, mintha telve volna örömmel, pedig csak kétségbeesést érzett. Múltkor, ha találkozott, alig emelte meg a kalapját, s már sietett tova. Kissé idegen volt neki Gábor, talán amiatt, mert smucignak ismerte, s még jól emlékezett egy esetre, amikor az inasiskolában felállt, és pofátlanul jelentette az osztályfőnöknek, hogy Hambrik, a tökmagárus fia nem akarja megadni az ötven baniját...

Most mégis bizalmasan kérdezte:

– Hova igyekszel?

Csury karon fogta:

– Nem sietős. Héttől beülök a moziba, de addig még van. Gyere, hajtsunk le egy pohárral. Veled úgyis ritkán lehet összefutni.

Szinte gyerekesen örült a találkozásnak, lapáttenyeréből melegség áradt, s mikor odaértek a söröző elé, betessékelte.

Hosszú, keskeny terembe léptek, az asztalok fölött falfestmény díszelgett. Csury két korsó sört kért, közben Gyula lopva szénézett, azt kutatva, van-e kitéve kifli.

– Elegáns vagy, Pecsénye.

– Ne viccelj...

– A kabátod, a kalapod...

– Hagyd a fenébe.

– Miért, talán szégyelled?... Kinek a divat a passziója, kinek más. Én például minden jó filmet, minden tűrhető darabot megnézek...

Olvasok tizenöt-husz oldalnyi esténként egy regényből, sétálok, iszom egy-két pohár sört, szóval élek...

Megemlintették a poharukat. Az ital gyorsan szívódott fel Gyulában, mintha egész teste vékony hajszálcsövekből összeszőtt itatós volna. Már az ujjai begyében bizsergett, megvillogtatta a szemét, s oly éhessé tette, hogy hirtelen az abroszra meredt, és alig tudta legyőzni a kísértést, hogy fel ne szedje róla a tepertőspogácsa morzsáit. Aztán felnézett a barátjára, és elvörösödött, noha a fiú mozdulatlanul ült, tenyerét az álla alá görbítve, és rokonszenvesen mosolygott:

– Kérsz még egy pohárral?

– Köszönöm... – motyogta Gyula, s közben ostobának érezte magát, hiszen a sör helyett akár tíz deka szalámit vagy párizsit is kérhetett volna olajbogyóval, vagy bármit, hogy lecsillapítsa ezt a rettenetes éhséget; de a következő pillanatban már tudta, hogy nem lehet, bár Csury fizetne. Valósággal kicserélték ezt az embert – gondolta. – Talán még zavarba is jönne, hogy nem rendelt valami falnivalót... Vajon ki tudta így megváltoztatni?...

– Szervusz.

– Egészségedre.

– A lakatosoknál vagy?

– Még mindig ott.

– Én is.

Hallgattak.

– Igazán nagyon szép a kabátod. Olyan vagy, Gyula, mintha skatulyából vettek volna elő...

Pecsénye fölkapta a fejét, Csury nevetett, és intett a pincérnek, hogy hozzon még két sört.

Mire elindult haza, leszállt az este. Az ital elszibbasztotta, könnyű kábulat ereszkedett rá, de már nem látta olyan csüggesztőnek a helyzetét.

„Valamiféle úrikutyához hasonlítok – gondolta kuncogva. – Jó mosott illatom van, simára vagyok nyalva, de a hasam korog. Juj, rögtön elvakkantom magam!”

És kacagni kezdett, zsebre dugott kézzel, támoilogva ment, mintha részeg volna.

Otthon nem talált senkit. Leült a heverő szélére, tűnődött egy keveset, utána felállt, a szekrény háta mögül vastag szakácskönyvet vett elő, és izgatottan lapozni kezdte: tűzdelt borjúcomb... Eszterházy rostélyos... Sztriganov falatok... Fogas gombával töltve...

Közben kihevült, a keze remegett, nemsokára azonban hangokat hallott, és ijedten visszaugrott a szekrényhez.

Márta lépett be. Kedvetlenül nézett rá, és egy ötszázlejest vett ki a táskájából.

– Hozz tíz deka párizsit vacsorára.

Gyula elvette a pénzt, bután forgatta, majd erőt vett magán, és megkérdezte:

– Tíz dekát?...

– Igen, igen; de tőlem hozhatsz egy rúddal is. Aztán meglátjuk, miből váltom ki az új öltönyödet!

És ahogy megvonta a vállát és legyintett, a férfinak úgy tűnt, mintha az anyósa állna előtte, negyven évvel megfiatalodva, kegyetlen arccal.

A hentesüzlet zsúfolt volt, sorba kellett állnia a pénztárnál. A háttérben rózsaszín oldalasok ragyogtak, fűzérben csüngött a szafaládé, s egy tányérban nagyszemű tepertő tornyosult, mint egy öl frissen nyílt szekfű. Gyula megigézve nézte, és nem tudta levenni róla a tekintetét. Csak akkor rezzen fel, amikor a pénztárosnő megkérdezte:

– Parancsol?

Benyújtotta a pénzt, tétovázva tartotta rajta a kezét, s ebben a pillanatban hatalmába kerítette a kísértés. Idegen hangon, szinte kiabálva mondta:

– Egy kiló parizert, egy félkiló kenőmájast, és ugyanannyi tepertőt!

– Masegyebet?

– Persze, hogy masegyebet is: például füstölt oldalast és vajat!

Ölébe rakta a csomagokat, megrakodva indult át a térségen. A kalapja félrebillent, és eszébe sem jutott, hogy összezsírozhatja a kabátját. A fölcsapó illatoktól majdnem elszedült; még ment húsz lépésnyit, de tovább nem bírta: leült a járdakőre, habzsolva enni kezdett, s közben a nagy élménytől eleredt a könnye...